

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Jansen, Leonard

Coloniæ Agrippinæ, 1725

Casus III. De Conscientia Probabili.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39911

CASUS III.

De Conscientia probabili.

Cato Theologus interrogatus
 1. *Quid sit opinio probabilis in - & extrinsecè.* 2. *Quoad se, & quoad nos; tenuiter, certò & probabiliter probabilis.* 3. *An ex hoc sit verè probabilis, quòd doceatur ab uno Recentiore.* 4. *An una opinio possit esse alterà probabilior vel æque probabilis.* 5. *Quæ vocetur tutior.* 6. *An liceat sequi tenuiter, dubiè vel probabiliter probabilem.* 7. *An liceat sequi minus tutam circa valorem Sacramenti, aut in periculo realis damni.* 8. *An minus probabilem sequi possit Judex.* 9. *Advocatus.* 10. *An Medici, Chirurgi.* 11. *An saltem id liceat in aliis materiis.* 12. *An Superior possit præcipere secundum sententiam minus probabilem, & an subditus teneatur obedire.* 13. *& seqq. Qualiter hic solvenda opposita.* 18. *An liceat sequi sententiam à Sede Pontificia censuratum.* 19. *An alienam contra propriam.* 20. *An subditus contra propriam teneatur obedire.* 21. *An secundum alienam liceat consulere in privatis & publicis.* 22. *An liceat sequi hanc & oppositam.* Promeliori terminorum & casus intelligentia:

1. *Suppono sequentia.* 1. *Opinio est iudicium incertum nitens motivo de se fallibili, vel infallibili apprehenso ut fallibili: alia autem est probabilis, alia improbabilis. Probabilis dicitur, quæ nititur motivo absolutè & sim-*

pliciter gravi, id est, apto movere hominem prudentem & doctum ad assensum, perpensis etiam accuratè motivis oppositis, idèòque assentiens tali motivo non temerè sed prudenter assentitur. *Improbabilis* est, quæ non nititur tali motivo. 2. *Probabilitas* alia dicitur opinioni *intrinsecà*, quæ scilicet petitur ex veritate ipsi rei intrinsecà; alia est *extrinsecà*, quæ petitur ab auctoritate Doctorum ita sentientium, hæc auctoritas non facit veram probabilitatem, nisi quatenus præsumitur fundari in rationibus intrinsecis verè gravibus. 3. *Alia opinio* dicitur *probabilis quoad se*, quæ à parte rei pro se habet grave motivum, licet fortè à nobis non cognoscatur; alia *probabilis quoad nos*, quæ à nobis invincibiliter iudicatur habere grave motivum, quamvis fortè non habeat, & hæc iterum dividitur in certò, & probabiliter tantum probabilem, in dubiè & tenuiter probabilem. *Certò probabilis* est, cujus probabilitas nobis certò absque formidine oppositi innotescit. *Probabiliter probabilis*, cujus probabilitas nobis tantum probabiliter innotescit, - sic sententia, quam scio doceri à D. Thoma & ejus schola, est mihi certò probabilis, si autem ab uno homine fide digno dicatur mihi, illam doceri à schola Thomistica, erit mihi tantum probabiliter probabilis, quia auctoritas unius non fa-

- cit certitudinem: opinio est dubiè probabilis, si dubitetur, an habeat motivum grave; est tenuiter probabilis, si pro se habeat leve fundamentum non sufficiens movere hominem prudentem ad assensum. 4. Non ideo propositio est probabilis, quòd doceatur ab uno Authore etiam impresso, uti certum est ex propos. 17. damnata ab Alexandro VII. *Si liber sit alicujus junioris & moderni, debet opinio censeri probabilis, dummodo non constet reje-ctam esse à Sede Apostolicà tanquam improbabilem*, idque vel maximè, si doceat contra communem, nam quamvis auctoritas unius viri docti secundum se possit esse gravis, non tamen est talis, prout opponitur communi sensui aliorum, pariter proborum & in arte peritorum, nisi novam & gravem adferat rationem ab aliis non inventam, nec facile solubilem, idque præcipuè in materià ab aliis non ventilatà, ut bene notat *Mezger sup. a. 2. n. 7.* Rudiores tamen in dubiis & obscuris tuto sequi possunt consilium Confessarii, Superioris vel alterius viri, de quo est communis opinio, quòd sit probus & intelligens, quia foret onus nimium grave, si ejusmodi homines tenerentur plurium sibi fortè contrariantium opiniones exquirere.
4. 5. Aliquæ propositiones sunt æquè probabiles, ita ut intellectum, quantum est ex se, æquè fortiter alliciant ad assensum: aliquando una ex oppositis est probabilior, quæ scilicet magis fortiter ad assensum allicit, non tamen necessitat intellectum, quia est incerta & inevidens, ac pro opposito

etiam est motivum grave. *Reiffenstuel in Theol. mor. tr. 1. dist. 3. n. 43.* An verò intellectus in concursu motivi æquè vel magis probabilis possit directè assentiri minùs, vel æquè probabilis, non facit ad praxin, nec opus est ad formandam conscientiam practicè certam, sed ad hoc sufficit, quòd intellectus reflexè judicet stare pro utraque parte motivum grave, adeoque se prudenter & non temerè sequi posse utramque. Vide tamen, si lubet, *Teril. sup. Mezger. a. 5. La Croix à n. 398.*

6. Illa opinio hic vocatur tutior, quæ stat pro lege, ideoque removet à periculo etiam materialiter peccandi, unde patet, minùs probabilem posse esse magis tutam, qualis v.g. est hæc: statim est pœnitendum, in tali casu licitum esse sequi sententiam minùs probabilem in concursu probabilioris, omnes concedunt, & ad oculum patet, quis enim dicet me peccare statim pœnitendo, quamvis fortè sit longè probabilis, quòd non sit obligatio statim pœnitendi. His præsuppositis famosissima simul & intricatissima est quæstio inter Theologos de usu conscientie seu sententie probabilis, aliis contendentibus semper tutiora vel saltem probabiliora sequenda esse; aliis è contra affirmantibus ad fundandam conscientiam practicè certam sufficere quamvis opinionem verè probabilem etiam minus tutam. Itaque

Dico 1. Non est licitum sequi contra legem sententiam tenuiter, dubiè aut probabiliter tantum probabilem, est *communis*: Ratio est, quia non possum in ea fundare conscientiam

tiam practicè certam, conscientia enim practica foret hæc vel similis, quod ago ex motivo gravi, ago prudenter & licitè, sed sequens sententiam tenuiter, dubiè, vel probabiliter probabilem, ago ex motivo gravi, ergo. Ubi vides *minorem* vel esse falsam, vel tantum probabilem, ideòque & conclusio practica, quæ partem sequitur debiliorem, vel erit falsa, vel ad summum probabilis, non autem certa.

7. *Dico 2.* Quando agitur de valore Sacramenti, saltem circa conditionem ab Ecclesia non supplebilem, non licet sequi probabilem aut etiam probabiliozem, sed necessariò eligenda est tutior: v. g. est probabile, vel etiam probabilius aquam rosaceam esse verè aquam naturalem, attamen non licet eam adhibere in Baptismo, si aqua certò naturalis haberi possit: Ratio est, quòd illa probabilitas facere non possit, ut aqua rosacea sit certò sufficiens ad valorem Baptismi, ideòque Baptismus sine causa exponeretur periculo nullitatis, quod est contra reverentiam Sacramenti & charitatem proximi, qui fortè privatur Sacramento, ideòque Alexander VII, meritò damnavit propos. 1. *Non est illicitum in Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore.* Idem tenet in omni casu, in quo est periculum realis damni, ut, si sit probabile in via esse latrones, non possum citra necessitatem prudenter viam illam eligere; non possum è recto projicere lapidem, si probabile sit transire hominem: quia illud dam-

num reale non removeretur per iudicium etiam prudentissimum: aliud est, si agatur de sola licentia vel honestate alicujus actionis; tunc enim probabilitas causat errorem invincibilem & conscientiam practicè certam, & per consequens remover omne periculum peccandi formaliter, ut mox dicerur.

Dixi 1. Saltem circa conditionem ab Ecclesia non supplebilem; nam si conditio sit supplebilis ab Ecclesiâ veluti jurisdictio in Sacerdote, an tunc locum habeat usus sententiæ probabilis, dicam *cas. 99. n. 6.* *Dixi 2.* Si aqua naturalis haberi possit, nam in necessitate, quando materia certò haberi non potest, debet sub conditione adhiberi materia probabilis, necessitas enim & salus proximi tunc excusant ab omni irreverentia.

Dico 3. Judex in civilibus non potest ferre sententiam juxta minus probabilem, ut iterum certum est ex propos. 2. ab Innoc. XI. damnata: *Probabiliter existimo, judicem posse judicare juxta opinionem etiam minus probabilem.*

Ratio est 1. Quòd judex ex officio debeat judicare secundum merita causæ, & tanquam lanx viva propendere in eam partem, in qua est majus rationum pondus, atqui pro parte probabilioze sunt majora merita, seu majus pondus rationum, ergo. 2. Judex admittit perniciosum mendacium, si pro minus probabili pronunciet, illamque dicat esse victicem, quæ est victa, illam esse potiozem, quæ est inferior. 3. Hæc est præsumpta Reipublicæ judicem consti-

stituentis voluntas, consensus populorum & tacitum pactum litigantium, qui hanc conditione sua jura & fortunas sententiæ judicis committunt, non ut pro suo arbitrio tanquam dominus, sed tanquam æquus judex juxta allegata & probata causam decidat, hinc etiam si jura partium forent æqualia, adhuc non liceret judici pro libitu parti, cui voluerit, causam adjudicare, id enim probant rationes allegatæ, nec servaretur æqualitas, sed committeretur evidens acceptio personarum, & judex perniciosè mentiretur pronuntiando unam causam esse alteram potiore, igitur in tali casu obligabitur vel rem litigiosam dividere, vel partes ad compositionem inducere.

Suar. Laym. Bannez. 2. 2. q. 63. a. 4.

9. Aliud est de advocato, nam sicut ipse cliens habet jus judici sua motiva, et si minus probabilia, per se exponendi, sic & per advocatum, nec hoc est, ut aliqui volunt, judici suadere, ut pronunciet pro causa minus probabilis, sed tantum est petere, ut judex pronunciet juxta merita causæ, quæ quamvis ex judicio advocati videantur minora pro suo cliente, judici tamen fortè videbuntur majora. *Dixi*: in causâ civili, nam in causâ criminali potest & debet judex amplecti causam minus probabilem faventem reo, quia in criminalibus requiruntur probationes luce meridianâ clariores, quales non sunt, quamdiu pro innocentia Rei stat probabilitas.

10. *Dico 4.* Etiam medici & chirurgi obligantur in conscientia adhibere media certa relictis incertis, probabi-

liora relictis minus probabilibus: Ratio sumitur tum ex charitate proximi, qui sine causâ exponi non debet periculo gravis damni corporalis; tum ex chirurgi & medici officio & quasi contractu, ægroti enim eâ conditione se permittunt medico & chirurgo, ut subveniant securiori & meliori modo, si enim scirent eundem usurum mediis incertis relictis certis & tutioribus, ejus operâ non uterentur. Hæc intellige, si media certa & probabiliora habeant, aliâs enim satius est adhibere medium probabile & incertum, quàm nullum, imò si mors sit quasi moraliter certa, & tantum habeatur medium, de quo dubitetur, an sit obvel profuturum, adhuc licitum erit illud adhibere, quia probabilis spes vitæ præferenda est periculo accelerandi mortem absque eo verosimillimè subsequaturam, *Sancti Laym. n. 15.*

Dico 5. In questione de honestate actionis licitum est sequi sententiam minus probabilem, etiam in concursu probabilioris & tutioris. *Medina, Lopez, Bannez, Joannes à S. Th. Salon, Pontius, Reding, Salmant. in 1. 2. t. 11. d. 7. dub. 2. Pasq. Dian. Caramuel fund. 11. Reiffenst. n. 53. & plurimi apud Teril. hic q. 22. Moya sup. Sporer c. 1. à n. 31. Platel. p. 2. n. 151. Mezger 10. 2. d. 14. La Croix l. 1. n. 269. contra Mercorum, Contens. Vincent. Baron. Elizalde, Gonzales &c. Probatur 1.* Ideo adversarii negant licere usum sententiæ minus probabilis & minus tutæ, quia putant in sententia vel judicio probabilis non posse fundari conscientiam practicè certam, sed hæc potest

XX

test in eâ fundari. *Probatum min.* Nam, quamvis iudicium speculativum, quod dico: pingere non est servile, sit tantum probabile, attamen iudicium reflexum, seu conclusio practica est certa, ut pater in hoc syllogismo: quod non temerè sed prudenter iudico mihi esse licitum, hoc licet; sed prudenter & non temerè iudico esse licitum pingere die festo, ergo mihi licet pingere die festo. *Major* est certa, quia ex prudenti iudicio intellectus sequitur prudens electio voluntatis, quæ utpote potentia cæca ab intellectu regulari debet, & peccatum essentialiter est imprudens & temerarium, ergo non potest sequi ex iudicio prudenti. *Minor* etiam est certa, quia supponitur esse probabile, quod liceat pingere, ideòque pro eo stat motivum grave, iudicium autem nitens motivo gravi non potest esse temerarium, temerarium enim necessariò nititur motivo levi, & in hoc distinguitur opinio tenuiter vel probabiliter probabilis à certò probabili, quòd hæc nitatur motivo certò gravi, aliæ autem motivo vel levi vel tantum probabiliter gravi. 2. Possum in opinione aequè probabili vel probabili non obstante ejus incertitudine speculativâ fundare conscientiam practicè certam, ut fatentur plerique adversarii, & ex eo patet, quòd aliàs nulla sententia D. Th. vel Scoti etiam probabilissima contra legem esset tuta in praxi, quod repugnat propositioni tertie damnatæ ab Alex. VII. ergo & in opinione minus probabili, quia utraque nititur motivo gravi, quamvis incerto. 3. Non semper teneor

R. D. Jansen Pars I.

sequituriorem, ut monstravi n. II. & certè si tutior semper sequenda esset, non possem sequi ullam sententiam D. Th. etiam probabiliorẽ contra legem, v. g. quòd circumstantiæ notabiliter aggravantes in confessione non sint necessariò exprimendæ, ut docet in 4. dist. 16. q. 3. a. 2. neque teneor sequi probabiliorẽ, nam non teneor semper facere quod est prudentius, sed sufficit facere quod est simpliciter prudens. 4. Si est obligatio sequendi tutiorẽ aut probabiliorẽ, ergo peccarunt mortaliter SS. Pontifices dispensando in votis solennibus contra tutiorẽ & secundum adversarios etiam probabiliorẽ D. Th. item in matrimonio rato contra tutiorẽ & probabiliorẽ seu probabilissimam (ut ait Sanch.) S. Bonav. & Scotistarum sententiam, consequens autem asserere videtur temerarium, Pontifices verò ita dispensasse constat ex probabilissimis Authoribus, quos refert Baron. ad annum 1041. 5. C. laudabilem de frig. & malef. permittitur conjugibus frigidis tentatio copulæ usque ad triennium, cum tamen post copulam per biennium frustra tentatam longè improbabilius sit esse impedimentum impotentia, & tutius foret abstinere ob periculum pollutionis. 6. Sequeretur quod nec Superior posset precipere, nec subditus obedire secundum sententiam minus probabilem, quia secundum adversarios non potest in ea fundari conscientia practicè tuta vel certa, consequens autem est contra communem fidelium sensum & bonum commune, quod requirit

122

C

quirit ut subditi in dubiis multò magis in probabilibus Superiori obediant, ne detur occasio eludendi Superiorum præcepta. Et satis constat ex *C. quid culpatur cans. 23. q. 1.* ubi *S. Aug.* dicit subditum posse militare ita jubente etiam Rege sacrilego, si certum non sit esse bellum iniquum, quamvis autem sit probabilius bellum esse iniquum, tamen hoc non est certum, ergo. Accedit, quod præceptum Superioris ejusque autoritas sit certa, excusatio autem incerta. 7. In dubio an existat lex, libertas est in possessione, & existentia legis utpote aliquid facti in dubio non præsumitur, ut probavi *Cas. præc.* atqui est dubium & quidem positivum an existat lex obligans ad sequenda semper probabiliora, & tutiora, cum sententia adversariorum non sit certa, ut clarum est ex suprapositis argumentis. Aut certè si existeret talis lex, tamen non esset sufficienter promulgata, quia post exactissimam inquisitionem plerique & doctissimi eam non agnoscunt, & publicatio tanquam aliquid facti iterum in dubio non præsumitur, maximè si ipsa lex sit dubia. *Nec dicas.* Hanc legem esse naturalem & divinam ideoque non indigere promulgatione. *Contra est* saltem indiget sufficiente notitiâ, quæ hîc non est, ideoque invincibiliter ignoratur, cum post sufficientem inquisitionem ex gravibus motivis judicetur non existere. 8. Juxta plerisque adversarios licitè operor ex probabiliori, sed mihi probabilius est quod relicta tutiore & probabiliori

possim sequi minus probabilem, nam experienciâ mihi certum est intellectum meum magis trahi à motivis hujus sententiæ & pro hac stare majorem autoritatem, quam pro opposita, ergo.

Obji. 1. Operans vel pingens die festo ex sententia minus probabili non habet judicium certum de honestate operationis, cum probabilius sit quod pingere die festo sit illicitum, ergo ager cum dubio practico. *Confirmatur 1.* Judicium practicum seu reflexum fundatur in judicio directo, ergo si judicium directum sit incertum, etiam practicum erit tale. 2. Non obstante illo judicio reflexo manet probabilius quod non liceat pingere, ergo judicium practicum quod pingere sit licitum, non est certum. 3. Judicium minus probabile est magis difforme quam conforme legi æternæ, quia probabilius est existere legem, ut supponitur, ergo tale judicium non potest esse regula actûs honesti. 4. Sequens sententiam minus probabilem si errer, errat culpabiliter, quia prævidet periculum errandi, illudque evitare posset sequendo tutiorem. *R. 1. Retorquendo.* Etiam operans ex sententia probabiliori non habet judicium certum de honestate operationis, cum maneat probabile oppositum, sicut igitur respondes sufficere quod judicium ultimum reflexum sit certum, quamvis directum seu speculativum maneat incertum, sic & ego dico sufficere quod judicium ultimum seu practicum sit certum, quamvis speculativum

vum sit incertum & minus probabile. Ad primam confirmationem iterum *retorq.* Judicium practicum fundatur in directo, ergo si judicium directum sit tantum probabilis & non certum, etiam conscientia practica erit talis. *R. 2. Disting. maj.* Judicium practicum fundatur in judicio directo tanquam objecto affirmato existere, *C.* Tanquam in premissa. *N.* Syllogismus practicus seu conscientialis est v. g. hic: quod prudenter judico mihi licere, hoc licet, sed prudenter, hoc est ex gravi & probabili motivo judico mihi licere pingere. Ergo &c. ubi vides omnes premissas esse certas, & minor non dicit directe quod liceat pingere, sed dicit id prudenter & ex gravi motivo judicari, quod certum est, per consequens & conclusio seu dictamen ultimum erit certum. *Ad 2. Confirmat.* distinguo *ant.* manet probabilis ex principiis directis seu speculativis quod non liceat pingere *C.* ex principiis reflexis, *N.* Idem tenet in sequela probabilioris; cujus oppositum manet speculative probabile, quamvis judicium practicum dicant esse certum. *Ad 3. dist. C.* Ergo judicium probabile non potest esse regula ultima, & immediata honestatis *C.* hac enim debet esse certa. Non potest esse regula mediata *N.* Idem est de judicio probabiliore, quod pariter est incertum & forte con-forte difforme legi aeternae, ideoque non potest esse regula immediata operationis honestae. *Ad 4. Iterum retorq.* qui sequitur probabiliorum contra legem, scit illam esse in-

certam, adeoque se posse errare, & errorem vitare eligendo tutius, ergo si erret, errat vincibiliter. *v. 2. N. Ass.* Nam post diligentem inquisitionem ignoratur lex, & prudenter judicatur non esse, ergo si erret, errat ex ignorantia invincibili; nec est obligatio semper eligendi tutius, ut saepius jam dictum est.

Inst. 1. Si ex hoc quod aliquid sit probabiliter licitum, intellectus possit practice certo inferre, hoc licet, ergo ex hoc quod aliquid sit probabilis illicitum, intellectus certo inferre poterit hoc esse illicitum, sed qui certo potest judicare aliquid esse illicitum, non est in ignorantia invincibili legis prohibentis, cum eam certo cognoscere possit, ergo. *R. N. seq.* Non est malignantis naturae & negat ex ullo motivo posse judicari licitum quod probabilis est illicitum, hoc autem falsum est, cum possit judicari licitum ex motivo probabili, quamvis ex motivo probabiliori judicetur esse illicitum.

Inst. 2. Si ille bene agit qui agit probabiliter honestum, ergo ille male agit qui agit probabiliter inhonestum. *R. 1.* Ergo male agit qui sequitur probabiliorum, quia agit probabiliter inhonestum. *R. 2. N. C.* Nam non obstante quod aliquid vi judicii speculativi judicetur probabiliter esse inhonestum, attamen vi judicii reflexi & practici certo judicatur honestum. Neque enim haec judicia habent idem objectum, ideoque unum potest esse certum, alterum tantum probabile, ut patet ex dictis.

C 2

Inst. 3.

14.

Inst. 3. Probabilitas est æqualiter indifferentis ad verum & falsum, ergo qui eam sequitur, non curat veritatem, & æquivalenter dicit volo pingere die festo sive sic, sive non sit licitum.

Confirm. Talis non habet pro regula legem æternam, quia potest errare, operans autem secundum legem æternam errare non potest. *¶* 1. Etiam major probabilitas est indifferentis ad verum & falsum, & tamen prudenter eam sequor. *¶* 2. Om. Ant. N. C. Diligenter inquisivit in legem prohibentem pingere & eam non reperit, ideoque resolvit sibi licitum esse pingere.

Ad 2. Etiam sequens secundum probabiliorem potest errare, ergo & hic non habebit pro regula legem æternam, ideoque dico habere pro regulâ saltem legem æternam permittentem, si forte erret, quia errat invincibiliter.

15. *Obji.* II. Sic se habet minus verum ad intellectum sicut minus bonum ad voluntatem, sed minus bonum in comparatione majoris boni non movet voluntatem, ergo nec minus verum in concursu majoris movet intellectum. Ecce *Achilem* adversariorum.

Confirm. Intellectus est potentia necessaria, ideoque sicut bilanx necessario propendet in illam partem, pro qua est majus pondus, sic intellectus necessario in illam, pro qua est majus verum, ergo non potest assentiri objecto minus probabili in concursu probabiliore. *¶* 1. Possit concedi totum, quia argumentum ad summum probat quod intellectus in concursu probabiliore non possit directe assen-

tiri minus probabili, tanquam vero, neque hoc requiritur, sed sufficit, quod intellectus possit reflexè judicare pro sententia minus probabili esse motivum grave, ideoque voluntatem prudenter eam sequi posse. 2. Sicut voluntas potest eligere minus bonum, si aliunde accedat nova bonitas, sic intellectus in rebus obscuris & probabilibus non necessitatur, sed accedente imperio voluntatis potest assentiri minus probabili, si enim intellectus ex imperio voluntatis possit temerè dissentire vel dubitare de objecto fidei, non obstante majori credibilitate imò morali certitudine in oppositum, cur non assentiri minus probabili? *Ad confirmationem* sicut bilanx potest inclinare in minus pondus, si ab extrinseco accedat impulsus v. g. digiti vel novum pondus, sic intellectus potest assentiri minus probabili accedente impulsu voluntatis.

16. *Inst.* Sicut voluntas non movetur nisi à solo bono tanquam objecto suo formali, sic intellectus à solo vero; atqui per imperium voluntatis minus probabile non fit magis verum, ergo. 2. Major probabilitas elidit minorem. Si enim tres dicant se Petrum vidisse in Ecclesia, & alii duo dicant se eundem eodem tempore vidisse alibi, non possum prudenter assentiri duobus. *¶* *Ad 1. dist.* Intellectus movetur à solo vero evidenter vel probabiliter apparente, C. semper evidenter apparente, N. Intellectus necessitatur à sola veritate evidenter apparente in obscuris & probabilibus subest imperio voluntatis, quæ facere potest ut intellectus
si mius

firmius assentiatur objecto quam mereatur pondus rationum, ut certum est ex propositione 19. damnata ab Innoc. XI. *Voluntas non potest efficere ut assensus in seipso sit magis firmus, quam mereatur pondus rationum ad assensum impellentium.* Cur ergo non possit facere voluntas ut intellectus assentiatur motivo minus probabili? *Ad 2.* Major probabilitas elidit minorem quando motiva sunt plane similia, sicut in allato casu C. si motiva sint dissimilia, & directè non opposita, ut plerumque contingit in controversiis moralibus & dubiis juris. N. Constat enim experienciâ quod intellectus consideratis motivis utriusque partis sæpè fluctuet vel saltem assentiatur cum formidine, formido autem oritur ex virtute motivi oppositi, ergo evidens est quod motivum oppositum non sit elisum, aut totam vim movendi amiserit.

17. *Obje. III.* Varias paritates ut 1. imprudenter bibo vinum quod probabilius est veneno infectum. 2. Imprudenter adhibeo medicinam minus probabilem & rutam si aliam habere possim. 3. Imprudenter jaculor in objectum quod probabilius est homo. 4. Imprudenter me ingero occasione in qua sexies sum lapsus, quinquies non sum lapsus, ergo imprudenter sequor sententiam minus probabilem. *R. N. C.* In adductis exemplis ubique agitur de damno vel periculo reali, quod æqualiter sequitur, sive error meus sit vinive invincibilis, neque meum iudicium probabile facit me securum, quod vinum non sit infectum, quod

medicina non sit nocitura, quod objectum in quod jaculor, non sit homo &c. ergo imprudenter me vel alium exponerem tali periculo; è contra suppositâ probabilitate & ignorantia invincibili legis sum securus me non peccare formaliter. *Ad 4.* Specialiter dico quamvis in tali occasione ipse lapsus v. g. fornicatio non sit certa, ipsum tamen periculum fornicandi seu peccandi formaliter est certum, cui proin sine peccato me exponere non possum.

Inst. Imprudenter ago illud ex quo Deus probabilius offenderetur. Item minister principis imprudenter facit ea quæ probabilius judicat adversari mandato principis, ergo & imprudenter sequor minus probabilem. *R. Ad 1. N. C.* Ex dictamine pratico certus sum Deum non offendi per usum sententiæ minus probabilis. *Ad 2. Omis. ant. N. C.* Minister regulariter potest se verbo vel scripto certificare super voluntate principis vel specialiter se obligavit ad diligentiam exquisitissimam, quod si taliter se non obligavit neque rescire possit voluntatem principis, etiam licitè agere poterit quod minus probabiliter judicat non adversari voluntati principis. Ex dictis pro praxi.

Deduces seqq. 1. Non licet sequi sententiam à Sede Pontificia censuram, quamvis antehac fuisset probabilissima, quia per censuram amisit probabilitatem practicam; si dubium sit an sit censurata, adhuc eam sequi non licet, quia est tantum dubiè probabilis. 2. Confessarius & quivis alius
G 3 potest

18.

19.

potest sequi sententiam alienam, quam cognoscit esse probabilem, etsi suam iudicet esse probabiliorem & simpliciter veram. *Nav. man. c. 26. num. 4. Laym. c. 5. Thom. Sanch. in decal. c. 19. num. 14. & DD. cit. n. 11.* Ratio est, quia hoc ipso quod cognoscat alienam esse probabilem, cognoscit pro ea esse grave motivum, ideoque se eam prudenter sequi posse, hinc si pœnitens nitatur sententiã verè probabili v. g. quod circumstantiæ aggravantes non sint necessario explicandæ, quod hic vel ille contractus sit licitus, confessarius non tantum potest, sed & teneatur eum absolvere contra sententiam propriam sibi probabiliorem, quia pœnitens est bene dispositus, & post explicata peccata habet jus ad absolutionem, & confessarius, ut iudex debet pronunciare secundum allegata, & probata pœnitentis, non secundum privatam suam opinionem. *Joan. à S. Th. dis. 12. a. 6. La Croix num. 445. Sporer num. 47. Reiffenst. num. 55. 3.* Subditus tenetur obedire Superiori secundum minus probabilem præcipienti, quia tenetur semper obedire, quando licitè potest, sed potest licitè obedire accommodando se minus probabili, idque exigit bonum commune & autoritas Superioris quæ est in possessione præcipiendi, ergo. Imo quilibet obligatur ex charitate sequi sententiam minus probabilem, si per eam commodè possit impedire grave malum v. g. peccatum in se vel in proximo, ideoque si confessarius advertat sententias rigidi ores pœnitenti esse periculosas ob nimios v. g. scrupulos

vel pusillanimitatem, oportet ut eum dirigat secundum benigniores; si vero declinet in noxias laxitates, dirigendus est secundum rigidiores. 4. Non tantum licitè sequor alienam probabilem, sed etiam alteri secundum eam licitè suadeo vel saltem expono licitum ejus usum; Ratio est, quia ego ipse licitè eam sequor & etiam consulens eam licitè sequi potest, ergo eandem ipsi licitè suadeo, non enim magis teneor alienam conscientiam curare quam propriam. *Laym. sup. Mezger a. 9. num. 3.* Excipe nisi quis consulatur in negotiis publicis, v. g. an bellum vel tributum sit justum; tunc enim consilarii tenentur suadere probabiliora, idque exigit bonum commune & recta ratio, & ipsi tunc sunt quasi iudices inter Principem & subditos: est *communis* cum *Sporer n. 43.* Ut autem Princeps tuto sequi possit mentem suorum consiliorum, oportet 1. ut seposito omni humano affectu elegerit tales quos iudicabat reigeros, probos & incorruptibiles, 2. ut iisdem relinquat plenam libertatem edicendi veritatem, etsi ingrati Principi; tunc enim & non alias eorum consilium etiam contra propriam opinionem tuto sequitur: Ratio est, quod ejusmodi sint magis intelligentes quam ipse Princeps, & facilius sit unum errare quam plures. 5. Rudiores in dubiis & obscuris tuto sequi possunt consilium confessarii Superioris vel alterius viri de quo est communis opinio quod sit probus & intelligens, quia foret onus nimium grave si ejusmodi homines tenerentur plurium

22. plurium sibi forte contrariantium opinioniones exquirere. 6. Probabilius non licet sequi hanc & oppositam probabilem, si inde una lex certo violaretur v.g. auditâ die Jovis duodecimâ noctis in uno horologio non potest Clericus prudenter judicare se esse deobligatum à Completorio, & simul judicare se posse protrahere cœnam in carnibus; quia scilicet necdum audita est duodecima in altero horologio; nam quamvis duo horologia communiter bene directâ sint quasi duo testes probabiles, tamen utrumque simul sequi non possum; quia certè infringo unam legem; si enim primum fallat, pecco non orando Completorium; si secundum, pecco comedendo carnes. Similiter in testamento non solenni non possum prudenter judicare illud esse validum, & sic retinere hæreditatem, & ex altera parte resolvere non esse validum ut non teneat, exsolvere legata;

certo enim læderem unius jus, vel enim testamentum est invalidum, & lædo jus illius cui hæreditas debetur ab intestato; vel est validum, & lædo jus quod legatarii habent ad legata. Si bonâ fide jam adissem hæreditatem non cogitans de probabilitate sententiæ oppositæ, possem juxta plures uti sententiâ oppositâ, & resolvere me non teneri ad solvenda legata, quia sum possessor bonæ fidei, & jam forte jus unius læsum est, & est probabile legatarios nullum habere jus, nihilominus probabilius videtur quod adhuc teneat solvere legata, vel dimittere hæreditatem, alioquin adhuc certò violabo vel jus hæredis ab intestato retinendo hæreditatem, vel jus legatariorum legata non ex-
tradendo.

C A S U S IV.

De Conscientiâ perplexâ & scrupulosâ.

DEodâta religiosa multa judicat esse peccata qua non sunt 4. super delicto consororis interrogata, timet delictum occultum fateri, ne detrahat; etiam timet negare ne mentiatur 1. & quia etiam multum angitur super vita præterita, se scrupulosam judicat, & in omnibus utitur privilegiis scrupulosorum 5. peccata de quibus non est omnino certa, non confitetur; consororibus invidere & de iisdem malè loqui vanos scrupulos estimat. De confessionibus in juventute factis multum anxia de his tanquam scrupulosa à confessorio non auditur ibid., & sæpè non absoluta quamvis multa dubia asserat, ad communionem mittitur, 3. postea in multis verè scrupulosa, timet se peccare quoties confessorio non inclinatur, omnes
libe-